

Yürü ve Arkana Bakma-1

Nureddin Yıldız'ın Bolu'da gerçekleştirdiği eğitim semineridir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ اللَّهُمَّ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.

İnsanlar olarak Allah Teâlâ'nın Âdem aleyhisselamdan beri kulları üzerindeki kanunlarını izliyoruz. İnsanı yaratıyor, peygamber gönderiyor, dünyayı nimetlerle donatıyor... Bunlar Allah'ın kanunlarıdır ve bazen biri, bazen öteki öne çıkar. Bir de sürekli devam eden kanunları vardır ki bunlar dünya ve tabiat üzerinde kıyamet sabahına dek var olacaktır.

Bugün iki binli yılları yaşayan Müslümanlar olarak Allah Teâlâ'nın kanunlarından iki tanesinin çok açık biçimde öne çıktığını müşahede edebiliyoruz: İmlâ ve istidraç kanunları. İmlâ ve istidraç, Allah Teâlâ'nın Âdem aleyhisselama cennette musallat olan İblis ile yaşanan sürtüşmeden beri uyguladığı kanunlardır fakat bizim yaşadığımız zaman diliminde daha öne çıkmaktadırlar. Bu kanunların işleyişi ve ilerleyişini avamdan kimseler olarak bizler dahi yaşarken izleyebiliyoruz.

İmlâ, Efendimiz aleyhisselamın hadis-i şerifinde buyurduğu *"Allah'ın imlâsı olur, ihmali olmaz"* ifadesinde geçen, 'bir şeyi uzatmak' manasına gelir. Birine beş dakika daha süre tanımak ya da sınırlı süreyi uzatmak için bu kelime kullanılır. Allah'ın kullarına tanıdığı zaman ve imkânı uzatması, demektir. Rabbimiz celle celâlühû, dün işlenmiş bir günahdan dolayı yeryüzünü bugün azapla doldurmaz; imlâ yapar. Mesela Lût aleyhisselamın kavmi işledikleri o pisliği yapar yapmaz helak edilmemişler, Allah seneler sonra peygamber göndermiş, o peygambere senelerce ömür vermiş ve onları sonunda helak etmiştir. Mûsâ aleyhisselama başkaldıran ve o gelmeden önce de insanlara zulmeden firavunlar da ilk günden mahvedilmemişler, imlâ ile süreleri uzatılmıştır.

Bu süreç asırlar boyu gidebilir zira Allah Teâlâ'nın -kullarının olduğu gibi- bir acelesi yoktur. Yeryüzünde Allah'a karşı işlenen herhangi bir başkaldırı o saniyede bütün dünyanın helak olmasını gerektirecek denli büyük de olsa Allah Teâlâ acele etmez. Kur'an-ı Kerim'in birçok ayetinde bildirilen bu duruma dair Rabbimiz, yapılan hataları hemen cezalandırması hâlinde yeryüzünde yürüyen bir karınca dahi kalmazdı, buyurmaktadır. Anlaşılmaktadır ki Allah Teâlâ, kullarının yanlış hareketlerine karşı imlâ yapmakta ancak ihmal yapmamaktadır. İki görmemek, anlamamak minvalinde yorumlanabilmesi açısından aynı gibi durabilirlerse de imlâ, olup biten her şeyin farkında olunmasıyla ihmalden ayrılır. Dolayısıyla ihmal kullara yaraşacak bir davranıştır, Allah'a değil.

İstidraç ise hem kişilere hem toplumlara uygulanan bir kanundur ve bir nevi tuzağa düşürme olarak düşünülebilir. Bu kavram Allah Teâlâ'nın faaliyeti olarak kullanıldığında kullara belli bir süre verip hak ettikleri azabı üzerlerine göndermemesi, kulların şımarıklığının devam etmesi, meydanın boş olduğunu düşünmelerinin sürmesi manasına gelir. Allah, o kulların isyanının bin kere cehenneme girmeyi hak ettiğini bilir lâkin ceza tahakkuk etmez. Mesela Lût aleyhisselamın kavminin işlediği cinayet bugünün dünyasında artık kanun düzeyinde geçerlilik kazanmıştır. Hâlbuki o kavimde bu sadece bireysel bir suçtan ibaretti, yasal koruma altına alınmış bir kamusal söz konusu değildi. Avrupa ise yirminci yüzyılda söz konusu çirkinliği 'hak olarak' kanunla koruma altına alacak kadar aymazlık, çirkeflilik ve alenilik içindedir.

Gelin görün ki Rabbimiz, o kavme gönderdiği cezayı hâlâ bugünün dünyasında üzerimize yollamış değildir. İşte bu yapmama işi, istidraçtır. Neden böyle olduğunu aşağıda zikredeceğimiz ayet-i kerimelerde göreceğiz.

Faiz günahı Tevrat'ta açıkça yasaklanmış olmasına rağmen Yahudiler Kudüs sokaklarında alttan alta devam ettirdikleri bu cürmü peygamberlerinden gizli yapmışlar, en azından halkın yapmasına izin vermeyerek kendi aralarında, seçkinlerin işleyebileceği bir şey olarak bırakmışlardı. Şimdiye faiz 'dünyanın gerçeği' hâline geldi. Kâfirler arasında ekme-peynire döndü zaten, orası ayrı fakat Müslümanlar tarafından da akla ziyan yaygınlıkla kullanılır durumdadır. Herhangi bir âlimin, "Faiz işi

böyleyken bize Allah'ın rahmeti inmez ey müminler" demesi dahi mümkün değildir. Böyle bir ifadeyi avukatlar mahkemede savunamaz çünkü devletin gıdası faizle, devletler arası ilişkiler faizle, Müslüman'ın aldığı ev-dükkân faizlidir. Faiz adeta hava ve su olmuştur. Öte yandan Allah Teâlâ kitabında, faiz alanların onunla savaşa girdiğini haber vermektedir.

Bu manzaranın çarpıklığı bize, Allah'ın bugün insanlık üzerinde imlâ ve istidraç kanununun işlemekte olduğunu göstermektedir. İnsanlar her şeyin düz gittiğini, faizi bile ekmek-peynir gibi yedikleri hâlde Allah'ın onlara kat kat binalar ihsan etmeye devam ettiğini düşünmektedirler. Yaşananları istidraç cephesinden yorumlamadığımız sürece, Allah korusun, imanımızdan dahi şüphe edilmesi ihtimal dâhilindedir. "Madem faiz alıp vermek Allah ile savaşımdır, neden dünya düzeninin işleyişi faizcilerin elindedir?" sorusunun cevabını vermemiz de bu zihniyetle mümkün olmaz.

Şayet Kur'an'a iman eden ve onu okuyan müminler olarak imlâ ve istidracı anlayamaz, gördüklerimizi doğru yorumlayamazsak kaybederiz. Sonuçta Firavun'un da Lût aleyhisselamın kavminin de anlayamadığı yerde aynı hataya düşmemizdir bu. Sonradan gözümüzü açmanın da bize hiçbir faydası olmaz. Kur'an'a imanımızda bir sorun yoksa Kur'an ayetlerinin herhangi birinin, 'eskilerden hikâye anlattığını' düşünmemiz de imkânsızdır. Öyleyse ayetlerin söyledikleri tam da bize söylenmektedir, diye düşünerek Kur'an'ı okuruz.

Fark etmesek bile gelişen olaylar esasen bizi de yıpratmaktadır. Sabah namazını kılan müminleriz, Rabbimize hamd ü senalar olsun; fakat sabah namazındaki imanımız, bundan on sene öncekiyle kıyaslanamayacak kadar zayıflamıştır. Zira on seneden beri sabah namazı kılan birinin şevk ve imanının şimdiye dek teheccüd düzeyine çıkmasını beklemek doğalken imanın durduğu yerde olması şöyle kalsın, gerilemesi dahi söz konusudur. Namazın "kötülük ve azgınlıktan alıkoyan" fonksiyonunun görülmesi lazımdı ancak böyle olmadı. Camilerin, medreselerin, ilmî yapıların çoğalmasına rağmen başta faiz ve fuhşiyat olmak üzere bütün kötülük, rezillik, haramların artması da buradan bakılarak ivme kaybıyla açıklanabilir.

İmlâ ve istidraç kanunlarının nasıl uygulandığını, üzerimizde nasıl uygulanmakta olduğunu görebileceğimiz ayetleri okumanın bize sağlayacağı iki fayda var: Sahibimiz olan Allah'ın bizi bırakmadığına imanımızı tazelemek ve neye dikkat etmemiz gerektiğini yani çıkış yolunu görmek. Bu iki dersi öğrenmez ve hangi çıkış güzergâhını kullanmamız gerektiğini bilmezsek Rabbimizin rahmetine sığınarak ifade etmeliyiz ki günümüzden on yıl sonra çocuklarımızın "Niye Müslümanız ki?" sorularına verecek cevap bulamayız. Bugünün gençleri de kapitalizme iman etmiş, liberalizmi hayat tarzı olarak algılamış torunlarını şimdiden beslemek zorunda kalırlar. Allah muhafaza buyursun.

Ra'd suresinin 32. ayetine bakalım: Kendisi ve getirdiği Kur'an yalanlanan Peygamber aleyhisselam Efendimiz'e hitaben, "Senden önce de peygamberlerle alay edilmişti" denmektedir. Onun vârisleri de bu gerçeğe karşılaşacaklardır. Ayet-i kerime, peygamberlerle alay edenlere ne yapıldığını haber verirken şöyle devam eder: "Bunun üzerine biz de o kâfirlerin sürelerini uzattık." Yani Allah Teâlâ, onların borularının öteceği zamanı daha da artırmıştır. Hâlbuki peygamberle alay etme suçu üzerine taş kesilmeleri lazımdı bize göre! Ancak Allah'ın sünnetinin işleyişi bizim düşündüğümüz gibi değildir. Dünyada insanların cezalandırma mantığı, ceza gerektiren işin ardından hemen işlem yapmak şeklinde gerçekleşirken Allah'ın kullarına uyguladığı formül, yanıfta ısrar edenin önünü daha fazla açmak yönünde olmaktadır.

A'râf suresinin 182-183. ayetlerinde Rabbimiz, kavim ismi vermeden önümüze bir tablo koymaktadır:

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ

وَأُمْلِي لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ

“Bizim ayetlerimizi yalanlayanları anlayamayacakları şekilde istidracaya alacağız. Sürelerini de uzatırız. Çünkü benim hesabım çok güçlüdür.”

Ayetin ‘anlayamayacakları şekilde’ ifadesine dikkat ediniz. İstidracaya aldığında Allah, orada alınan kişi veya kitlenin fark edemeyeceği bir kızağa çekilme söz konusu olmaktadır. İktidar olduğunu, artık zengin olduğunu ve bol bol zekât verdiğini zannetmek bu yüzden yaşanır. Zira Allah Teâlâ’nın, kullarını ellerinde para iktidarıyla on sene daha güçlü tutmak ya da elden kaçmamaları için dikkatli davranmak gibi bir endişesi yoktur.

Ayet-i kerime kulların, bazı ilâhî emirleri yok kabul etmeye başlamaları ve devam etmelerinin onları bir sürece sürüklediğini açıkça ortaya koymaktadır. Ve bu süreç, camilerin varlığına rağmen devam etmektedir. Zekât verilmesine, namaz kılınmasına, bazı güzel görüntülere rağmen... Sadece Allah’ın ayetleri yalanlandığı için süreç başlamakta, asırlar boyunca sürebilmektedir. Bu zaman zarfında kulların güçlenmeleri, nükleer silah sahibi olmaları, dijital hayata geçmeleri vs. de Allah için bir tehlike veya endişe kaynağı olacak değildir; çünkü onun hesabı çok güçlüdür.

Bu konuda diğer bir belge de Kalem suresinin 44 ve devamındaki ayetleridir:

فَذَرْنِي وَمَنْ يُكَذِّبْ هَذَا الْحَدِيثِ سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ
وَأُنزِلِي لَهُمْ أَنْ كَيْدِي مَتِينٌ

Peygamber aleyhisselama hitap ediliyor:

“Kur’an’ı yalanlayanı bana bırak. Onları anlayamayacakları şekilde istidracaya alacağız. Çünkü benim hesabım çok güçlüdür.”

A’râf suresinin ayeti, Allah’ın bütün ayetlerini yalanlayan eski-yeni herkesi muhatap alıyordu. Bu ayette ise konu direkt Kur’an ayetlerine çekilmiştir. Kastedilen sadece Ebû Cehil değildir, her kim yalanlıyorsa ayetleri, onu Allah’a bırakmak gerekir. Allah onlara istidracaya yapacak ve onlar ne olup bittiğini anlayamayacaklardır. Kur’an ahkâmına, şeriatın kaidelerine itiraz ettikçe güçlenecekler, dinin hükümlerini sulandırdıkça taraftarları çoğalacaktır. Müslümanlar’ın çocukları arasından dahi taraftar bulacaklardır. Onların ekonomisi iyi gidecek, Allah’ın ayetlerine sahip çıkanların ekonomisi ise bozuk veya dalgalı olabilecektir; çünkü onlar istidracaya alınmakta, keyiflerini yerinde bilmektedirler.

Allah onları isyan ettikleri ilk gün cezalandırıp imkânlarını ellerinden alsaydı şok geçirmeleri, bunun sonucunda uyanmaları muhtemel olurdu. Uyanmayı hak etmeyecek kadar ağır bir suçun içinde olmaları böylece gerçekleşti. Yaptıkları sadece yanlış, Allah’a başkaldırı, sıradan veya basit tarafı olabilecek bir şey değildi. Tövbe kapısının yüzlerine kapatılmasını, daha büyük veballe Allah’ın huzuruna gitmelerini gerektirecek bir cinayet içindeydiler. Bir ayak kayması değil, toplu direniş Allah’a karşı. Bu isyan inadı kurumsallaşıp kök salınca Allah af kapısını kapatıp istidracaya sürecini başlattı.

Tevbe suresinin 55. ayetinde aynı gerçeği başka yönden görüyoruz. Bu sefer Rabbimiz, Peygamber aleyhisselam üzerinden bize de talimat vermektedir:

فَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ بِمَا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَتَرْهَقَ أَنْفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ

“Onların malları ve çocukları seni imrendirmesin. Allah bununla onlara ancak dünya hayatında azap etmeyi ve canlarının kâfir olarak çıkmasını istiyor.”

Allah, o inatçı isyankârların ömürlerinin sonunda kâfir olarak ölmelerini sağlamak için istidracaya muhatap edildiklerini açıkça söylemektedir. Bedenlerinden ruhları çıkarken hiçbir şartta imanı düşünemeyecek hâlde olmalılar. Aile mutluluğu sandıkları savrulmuş, dinin ‘yerçekimi’nden kurtuldukları ve serbest hava boşluğunda yaşadıkları hayatın devamını Allah’ın sağladığı bizzat Kur’an

tarafından haber verilmektedir. İmanlarının var olup olmadığı üzerinden hiçbir tartışma ve şüpheye gerek kalmayacak kadar açık görüntüyle ahirete gitmeleri için bu süreç yürümektedir. Her şeyin bittiği ölüm ânından önce iman ederlerse de o kapı zaten daima açıktır. Ancak güzergâhları, Allah'a dönüş rotasından başka yöner ve âlemlerin rabbine doğru giden hiçbir tünele giremeyeceklerdir.

En'âm suresinin 42-44. ayetleri de konumuzun parçalarındandır. Şayet Efendimiz aleyhisselam ile birlikte tamamlanmış bir kitap olmasaydı Kur'an'ın bu ayetlerinin sanayi devriminden sonra indiğini zannedebileceğimiz kadar açık bir manzara sunduğunu görüyoruz. İnsanlar binlerce seneden beri dünyanın tarlalarından mahsul toplarken sanayi devrimini takip eden süreçte elde edilen verim bire yüz olmuştur. Önceden beş kilo elma veren ağaç, beş yüz kilo verir hâle gelmiştir. Yeryüzünün toprağı adeta coşmuştur. Aşağıdaki ayetler bu değişimi ve hakikati beyan etmektedir:

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ فَآخَذْنَاهُم بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ لَعَلَّهُمْ يَتَضَرَّعُونَ

فَلَوْلَا إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا وَلَكِنْ قَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِم أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّىٰ إِذَا فَرِحُوا بِمَا أُوتُوا أَخَذْنَاَهُمْ بَغْتَةً فَإِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ

“Senden önce birtakım ümmetlere de peygamberler gönderdik. (Peygamberlerini dinlemediler.) Sonunda yalvarsınlar da tövbe etsinler diye onları şiddetli yoksulluk ve darlıklarla yakaladık.

Hiç olmazsa onlara azabımız geldiği zaman yakarıp tövbe etselerdi ya... Fakat (onu yapmadılar) kalpleri katılaştı. Şeytan da yapmakta olduklarını zaten onlara süslü göstermişti.

Derken onlar kendilerine hatırlatılanı unuttuklarında (önce) üzerlerine her şeyin kapılarını açtık. Sonra kendilerine verilenle sevinip şımarıdıkları sırada onları ansızın yakaladık da bir anda tüm ümitlerini kaybedip yıkıldılar.”

Müslümanlar olarak bugün Allah'ın başta İslam nimetini anlayamadığımız, kadr u kıymetini bilemediğimiz gibi dünya milletlerinin üzerimize topluca niye saldırdıklarını da anlayabilmiş değiliz. Dünya milletlerinin bizi imha etmek istemelerinin temelinde bizim mümin oluşumuz, onlarınsa kâfirliği sebebinin var olduğunu idrak edemiyoruz -daha doğrusu anlayamama inadına girmiş hâldeyiz. Kalplerimiz katılaştı ve yaşadığımız onca deprem, tsunami, yangın ve çeşitli afetlerden Allah'a pay çıkaramadık. “Bu Allah'ın azabıdır” denmesini âlimler için dahi suç saydık ve ‘coğrafyanın gerçekleri’ perdesinin ardına saklandık. Betonlu daha güçlü, binayı daha sağlam yaparsak Allah'ın azabından kurtulabileceğimiz düşüncesinin gafletine dahi kapıldık. Teknolojiyi yerinde kullanıp ön tedbir alma ama kulluğumuzu da tamı tamına yerine getirme dengesini kuramadık. Çünkü “Şeytan da yapmakta olduklarını zaten onlara süslü göstermişti.”

En berbat işi bile şirin gösterebilmek şeytanın güçlü silahlarından biridir. Böyle görünce de insan tövbeye gerek hissetmez veya işin şirin olmayan bölümlerini bir anlam uydurarak geçiştirebilir. Bu yönde devam ederek bir süre sonra katmerlenip doğru istikamete gelmeyeceği kesinleşince de Allah'ın helak etme süreci başlar: Ancak helak etmeyi gökten ateş yağdırmak zannetmeyelim; içinde olduğu zevk ve keyif süreci daha da fazlaşır insanın. Demek ki gıda fazlasını çöpe atmaya gerektirecek kadar zenginlik de Allah'ın azaplarından bir çeşittir. Peygamberler azap görmeyi hak etmedikleri içindir ki Efendimiz aleyhisselam bu dünyadan, karnını üç gün üst üste doyurmadan ayrılmıştır.

Günümüzden iki yüz sene öncesine bakalım: Ev; içinde bir hasır, yağmuru engelleyecek bir tavan, ortada da kazılmış toprak içindeki ocaktan ibaretken şimdi ev adeta bir müze dolduracak kadar eşyayla donatılmış merkeze denmektedir. Ama insan çatlamakta, bunalmaktadır; niye? İnsanın karnı doymaktadır da gözü niye gitgide daha fazla açlık çekmektedir? Arkasında cam olmadığı hâlde duvarı

bile perdeyle örtecek anlamsız müsriflik ve harcama tutkusu, aslında dışarıdan görülmeyi engelleyecek basit fonksiyonuna rağmen bunun dışında amaçlarla kullanılacak aşırılıklara vardırılmış nesne hâline getirilmesi... Bir ailenin üç ay geçinebileceği meblağdan fazlasını sadece perdeye verebilen bir millet olmamıza rağmen akşam gelip sıcaklığına sığındığımız evlerimizde niçin huzur bulamıyoruz da lokantalara, alışveriş merkezlerine kaçıyoruz?

Çünkü perdelerimizden mutfak takımlarımıza, aletlerimizden halı üstüne konmuş halılarımıza rağmen huzur bulamayışımız, bunların hiçbirinin nimet olmamasından ileri gelmektedir. Bunlar hayatımıza ihsan edilmiş birer güzellik, kullanışlı birer nimet değillerdir; Allah'ın yeryüzüne döktüğü şeylerdir. İşte istidraç da budur.

Bu imkânlarla baş başa bir hayatta bulunduğumuz hâlde Rabbimizin gösterdiği yöne ilerleyen kimseler olabiliriz. Yönünü doğru belirlemiş, samimi müminlerin istidraçtan kurtulmaya çalışan kişilerin çoğalmaya çalışması için uğraşabiliriz. Böyle müminler bir şehirde yüz kişidirler; biri çalışıp uğraşır, kendine dert edinirse bin olurlar. Fakat insanlığın kesin gidişi, çaresiz biçimde Allah Teâlâ'nın bu kızağı istikametindedir. Evlerimiz, günlük hayatımız, yaşayış tarzımız, sözlerimiz bu istidracın onlarca model örneğiyle doludur.

Anadolu'nun köyünden İstanbul'a gelen insanlar çantalarına eşyalarını koymadan önce iman ve ahlak koyarak gelseler hem zengin olup hem istidraç tuzağına kapılmayacaklardı. İstanbul'a gelir gelmez hanımının kıyafetini değiştirerek işe başlamak, çocuğunun okul diplomasına sahip olmasını mümin olmasından daha önemli tutmak istidracı muhatap olmayı kolaylaştırmıştır.

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّمَ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.